

در حرم

آغاز عملیات مرمت گلدسته‌های تاریخی مسجد گوهرشاد

رنگ و نقش، در آستانه تولدی دوباره

ضمیری |مسجد گوهرشاد یکی از فاخرترین بناهای معماری اسلامی ایران، در دل مجموعه حرم مطهر رضوی و در جوار بارگاه امام رضا(ع) قرار دارد. این مسجد تاریخی که در دوران تیموری و به دستور گوهرشاد بیگم ساخته‌شد، با گنبد فیروزه‌ای، ایوان‌های بلندو تزئینات کاشی‌کاری منحصر به فرد، قرن هاست جلوه‌ای از هنر و ایمان را در خود جای داده است. در سال‌های اخیر، سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی با اجرای طرح‌های مرمتی گسترده از جمله مرمت گنبد، ایوان‌های مقصوره و دارالسیاده گام‌های مؤثری در حفظ این میراث گرانبسنگ برداشته است. اکنون این سازمان پروژه‌ای جدید برای مرمت و بازسازی گلدسته‌های طرفین ایوان مقصوره مسجد گوهرشاد آغاز کرده‌است.

■آغاز عملیات مرمت از ابتدای مهر ماه

به گزارش روابط عمومی سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی، عملیات مرمت گلدسته‌های مسجد گوهرشاد از ابتدای مهر ماه با داربست‌بندی کامل این بخش‌ها آغاز شده و هدف آن، حفظ اصالت تاریخی و هنری این عناصر معماری فاخر است. مهندس میلاد خانوار، مدیر پروژه مرمت گلدسته‌های مسجد گوهرشاد در تشریح جزئیات این طرح گفت: «کاشی‌های گنبد فوقانی گلدسته‌ها و تنوره بالای بخش مؤذنه در گذر زمان و بر اثر فرسایش عوامل جوی و برخی ضعف‌های اجرایی دچار آسیب و فرسودگی شده بودند؛ به همین منظور در این مرحله از کاشی‌های آسیب‌دیده قالب‌های گچی تهیه می‌شود تا کاشی‌های جدید دقیقاً مطابق طرح، جنس و ترکیب رنگی کاشی‌های قدیمی بازسازی شوند». وی افزود: «در بخش مؤذنه گلدسته نیز اصلاحاتی شامل پالیش و آب‌کاری گوی فوقانی گلدسته‌ها، نصب زرده‌های فلزی جدید، شیب‌بندی کف و بام، بهبود مسیر دسترسی به بخش مؤذنه و اصلاح روضانیایی این بخش انجام خواهدشد.

■مرمت مقرنس‌ها و کتیبه‌های خطی

به گفته خانوار، در زیر مؤذنه گلدسته‌ها مقرنس‌های کاشی‌کاری شده قرار دارند که برخی قسمت‌های آن نیازمند مرمت و تعمیرات جزئی بوده و این اقدام هم اکنون در دست انجام است. مدیر پروژه مرمت گلدسته‌های مسجد گوهرشاد ادامه داد: «در گلدسته شرقی، بخش زیرین مقرنس شامل یک کتیبه خطی است که آسیب دیدگی و طبله‌شدگی کاشی‌های آن در سال‌های اخیر شدت یافته‌بود؛ از این رواین بخش نیز در برنامه‌نوسازی قرار گرفته‌و با حفظ اصالت خط، طرح و رنگ، بازسازی خواهدشد». وی با اشاره به نتایج آسیب‌شناسی انجام‌شده در ساقه‌هر دو گلدسته تصریح کرد: «در مجموع به مساحت حدود ۳۵ مترمربع، ترمج‌های کاشی‌کاری شده که تعدادی از آن‌ها مزین به اسامی الهی هستند مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس این بررسی‌ها حدود ۶۰ درصد از کاشی‌ها نیازمند تعویض کامل و ۴۰ درصد نیز نیازمند مرمت سطحی و تزریق ملات هستند». خانوار با اشاره به زمان‌بندی اجرای پروژه گفت: «عملیات مرمت از ابتدای مهر ماه آغاز شده و پیش‌بینی می‌شود در مدت حدود چهار ماه به اتمام برسد. در تمامی مراحل تلاش می‌شود اصالت تاریخی، هویت هنری و هماهنگی رنگ و نقش کاشی‌ها با ساختار اصلی مسجد به صورت کامل حفظ شود». با اجرای این پروژه، گلدسته‌های مسجد گوهرشاد که قرن هاست نماد شکوه معماری اسلامی و جلوه‌ای از هنر ایرانی هستند، بار دیگر با زیبایی و اصالت خود در منظر زائران و علاقه‌مندان به میراث فرهنگی خواهند درخشید. سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی با تداوم این اقدام‌ها، گامی مؤثر در حفظ هویت تاریخی و مذهبی این بنای فاخر برداشته‌است.

آستان‌بوسی ابدی عباس‌میرزا در حرم مطهر رضوی
جوادنوائیان رودسری در میان شخصیت‌های باصیغه ملی که در حرم مطهر امام رضا(ع) به خاک سپرده شده‌اند، عباس میرزا نایب‌السلطنه چهاره‌ای شاخص محسوب می‌شود؛ پسر بزرگ فتحعلی‌شاه قاجار و سردار ایران در نبردهای مشهور ایران و روسیه تزاری . عباس میرزا را بانی و بنیان‌گذار تحولات مدرن در ایران می‌دانند. او نخستین کسی بود که به فکر استفاده از فناوری‌های نوین برای تقویت بنیه نظامی و اقتصادی ایران افتاد و تعدادی از جوانان خوش‌قریحه و باهوش ایرانی را برای کسب دانش‌های جدید به اروپا فرستاد. این اقدام‌ها زمینه‌ساز ورود ایران به عصری جدید بود که اگر با مدیریت صحیح به نتیجه می‌رسید، می‌توانست اسباب ترقی و پیشرفت ایران و ایرانی را فراهم کند. اما راهی که عباس‌میرزا آغاز کرده‌بود به نتیجه‌ای که وی می‌خواست منتج نشد. در عرصه نبرد نیز او را فرماندهی لایق و شجاع دانسته‌اند که مورد احترام و اعتماد سپاهیان بود. عباس میرزا پس از آغاز هجوم روسیه تزاری به سرزمین‌های ایرانی شمال قفقاز، بی‌معطلی به مصاف با دشمن تاین‌ندان مسلح‌برخاست، اما متأسفانه، تلاش‌های بی‌وقفه او به دلیل اقدام‌های پدرش و نیز جمعی از درباریان منفعت‌طلب که از موفقیت‌های وی نگران بودند و شاید برخی از وابستگان به سفارتخانه انگلیس، راه به جایی نبرد و سردار بزرگ ایران و سربازان دلورش، با وجود رشادت‌های فراوان و پیروزی در نبردهایی مانند اچمیازین، نهايت‌آپه به دلیل فقدان تدارکات و سلاح مغلوب شدند و اراضی ایران در شمال رود ارس به دست دشمن افتاد و از پیکره سرزمین مادری جدا شد. عباس میرزا پس از دودوه جنگ با روسیه تزاری که حدود ۱۳ سال طول کشید و در حالی که ظاهراً از بیماری کبدی رنج می‌برد، برای سرکوب شورش در نواحی شرقی ایران مأمور شد، اما در مشهد بیماری او شدت یافت و نهایتاً در ۱۰ جمادی‌الثانی ۱۲۴۹ در قانی را وداع گفت. پیکر وی را در جنوب رواق دارالحفاظ حرم مطهر رضوی به خاک سپردند و سونگی بر مزار وی نصب کردند که امروزه در موزه آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود و به جای آن سنگی هماهنگ با دیگر سنگ‌های مزار بزرگان در رواق‌های حرم منور امام رضا(ع) نصب شده‌است و مکان دفن عباس‌میرزا را به عموم زائران نشان می‌دهد. درباره نحوه درگذشت عباس‌میرزا تردیدهایی تاریخی وجود دارد که شایسته بررسی و توجه ویژه است. برخی معتقدند سردار بزرگ ایران با دخالت انگلیس‌ها مسموم شد و جان خود را از دست داد. این گروه از مورخان و پژوهشگران بر آن‌اند که «کوره‌میک» پزشک انگلیسی دربار قاجار که بعدها پزشک مخصوص ناصرالدین شاه در دوران ولیعهدی وی هم بود، بر اساس نیت دولت استعماری انگلیس، جان عباس‌میرزا را گرفت تا او نتواند در دوران سلطنت خود، دست به اقدام‌هایی خلاف منافع استعمارگران بزند. به دیگر سخن، روایت بیماری کبدی صرفاً پوششی برای مخفی نگه داشتن این جنایت بزرگ بوده‌است.

محمدحسین مروج کاشانی | یکی از مهم‌ترین رویدادهای زندگی بشر، آشنایی با قلم و خط است تا مطالب و خواسته‌های خود را بر جریده روزگار ثبت کند تا برای آیندگان به یادگار بماند. قلم، حافظ علوم

■ وجود بیش از ۱۲ هزار عنوان کتاب فقهی در گنجینه‌رضوی
رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی در مقدمه این کتاب کاتالوگ اظهار می‌کند: از آن هنگام که وجود مقدس حضرت ثامن الحجج (ع) در سرزمین خراسان آرام گرفت و بارگاه منورش، زیارتگاه عاشقان اهل بیت عصمت و طهارت(ع) شد، حرم مطهر و

نیم‌نگاهی به برخی از تصاویر مربوط به دستخط علما

در این کتاب کاتالوگ، آثار ارزشمندی از برخی از تصاویر مربوط به دستخط علمای اسلامی در دوره‌های گوناگون به عنوان منتخب به چاپ رسیده که برخی از آنان را به اختصار معرفی می‌کنیم.

■ دستخط ملا محسن فیض کاشانی

(عکس شماره ۱۱) در کتاب وافى جلد۶ (قرن ۱۱ قمری). ملا محمد بن مرتضی بن محمود کاشانی (۱۰۹۰-۱۰۷۰ قمری) معروف به ملا محسن فیض کاشانی از فلاسفه، محدثان و مفسران قرن ۱۱ هجری قمری و از شاگردان ملا صدرا، شیخ بهایی، میرفندرسکی و میراماد است.

■ دستخط (قرائت) میرحامد حسین

در کتاب ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام و الدلائل (تاریخ تحریر: ۱۲۶۹ ه‍.ق)، واقف: رهبر معظم انقلاب، سیدمهدی ابوظفر (۱۳۰۶-۱۲۴۶ ه‍.ق) معروف به میرحامد حسین هندی از علمای شیعه قرن ۱۳ هجری قمری در هند است. از تألیفات او چندین ردیبه بر کتاب‌های ضدشیعی از جمله عقبات الانوار به جا مانده‌است.

■ اجازه‌امور حسیه شیخ مرتضی انصاری

(عکس شماره ۱۱۲) در تاریخ ۱۲۷۵ ه‍.ق به ملائشکرالله در کتاب اصول فقه، مرتضی بن محمد امین انصاری دزفولی (۱۲۸۱-۱۲۱۴ ه‍.ق) معروف به شیخ انصاری، شیخ اعظم، خاتم الفقهاء و المجتهدین، مرجع عامه شیعیان در قرن ۱۳ هجری قمری، مکاسب، رساله عملیه و... از آثار ایشان است.

گزارش

نگاهی به یکی دیگر از آثار نفیس هنری موجود در کتابخانه آستان قدس رضوی

دستخط علما در آستان حضرت رضا علیه السلام

(شماره ۵) و برخی از تصاویر مربوط به مرقومه و دستخط بعضی از علما در دوره‌های گوناگون که در کتابخانه آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود، می‌پردازیم.

است، به بیش از ۱۲ هزار عنوان می‌رسد و در میان این نسخه‌ها گاه دستخط علما، دانشمندان، فقها و مراجع تقلید از قرن‌های نخستین اسلامی تا دوران معاصر به چشم می‌خورد که در قالب اجازه، انهاء، بلاغ، تقریظ، سماع، دستخط، تصحیح، مقابله و مُهر ثبت شده‌است.

«منتخب دستخط علما» موجود در این سازمان در راستای معرفی و نشر نفایس رضوی در این مجموعه بزرگ فرهنگی، تاریخی و هنری کرد.

در این گزارش به معرفی مختصر این کتاب کاتالوگ

و معارف، پاسدار افکار اندیشمندان، حلقه اتصال فکری علما و پل ارتباط گذشته با حال و آینده‌است.
چندی پیش سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی اقدام به چاپ کتاب کاتالوگ

آستان مقدس پاره تن رسول خاتم(ص) به سرعت تبدیل به تجلی‌گاه عشق و ارادت اقشار مختلف به ویژه علما، دانشمندان، هنرمندان، فرهیختگان، ادیبان و واقفان شد.
حجت‌الاسلام و المسلمین سید جلال حسینی خاطرنشان می‌کند: این نسخه (کتاب کاتالوگ مزبور) پنجمین شماره از مجموعه آثار هنری نفیس مربوط به

■ انهاء شهید اول
در تاریخ ۷۵۶ ه‍.ق در کتاب انوار الملکوت فی شرح الیاقوت (تاریخ تحریر: ۷۵۴ ه‍.ق). شهید اول، از فقه‌ای شیعه در قرن هشتم هجری قمری است.

■ بلاغ میرداماد
در تاریخ ۱۰۲۵ ه‍.ق در صحیفه سجادیه (تاریخ تحریر: ۱۰۱۷ ه‍.ق). میر برهان‌الدین محمد حسینی استرآبادی (وفات ۱۰۴۱ قمری) معروف به میرداماد، فیلسوف شیعه، معاصر شیخ بهایی، استاد ملا صدرا و مؤسس حکمت متعالیه‌است.

■ اجازه محمدتقی مجلسی
در تاریخ ۱۰۶۲ ه‍.ق به علامه مجلسی در کتاب الاستبصار(بی تا)، محمدتقی مجلسی(۱۰۷۰-۱۰۳۰ قمری) معروف به مجلسی اول، پدر علامه مجلسی و شاگرد شیخ بهایی و میرداماد از علمای شیعه در قرن یازدهم قمری است.

■ اجازه شیخ بهایی
در تاریخ ۱۰۱۲ ه‍.ق به شیخ زین‌الدین علی بن احمد عاملی نباطی در کتاب اثنی

نگاهی به نقش آفرینی مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی به بهانه هفته تربیت بدنی

تجلی سلامت، نشاط و معنویت در آستان قدس رضوی

به مسیر حرفه‌ای فراهم می‌کنند.

■ ۲ قطب مکمل در خدمت ورزش حرفه‌ای و بانوان

در چشم‌انداز توسعه ورزش در مشهد مقدس، مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی با طراحی و بهره‌برداری از مجموعه‌های تخصصی گامی بلند در مسیر ارتقای سلامت عمومی و ورزش حرفه‌ای برداشته است. دو مجموعه شاخص این مؤسسه، یکی در خدمت ورزش حرفه‌ای و دیگری ویژه بانوان، نمونه‌ای از نگاه جامع و عدالت‌محور به نیازهای ورزشی شهروندان هستند.

مجموعه ورزشی شماره یک با مساحتی افزون بر ۱۱ هکتار، در یکی از نقاط راهبردی شهر مشهد واقع شده و به عنوان قطب اصلی مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی شناخته می‌شود. این مجموعه با بهره‌گیری از نوین‌ترین تجهیزات روز دنیا و تلفیق امکانات ورزشی، رفاهی و اداری، بستری بی‌نظیر برای فعالیت‌های حرفه‌ای و ملی فراهم کرده‌است. وجود ورزشگاه ۲۵ هزار نفری امام رضا(ع)، یک مجتمع آبی،

۲۰ سالن ورزشی سروپوشیده و ۱۴ زمین روباز شامل چمن طبیعی، چمن مصنوعی و زمین هارد پوشش، این مجموعه را به مقصدی ایده‌آل برای برگزاری تورهای تمرینی تیم‌های حرفه‌ای بدل کرده‌است. در کنار این قطب حرفه‌ای، مجموعه ورزشی شماره ۲ با مساحت حدود ۳ هکتار، به صورت اختصاصی برای بانوان طراحی شده‌است. این مجموعه با الهام از علایق و نیازهای بانوان، شامل دو سالن چندمنظوره و یک مجتمع آبی است که فضایی امن، آرام و تخصصی برای فعالیت‌های ورزشی بانوان فراهم می‌آورد. بانوان محترم می‌توانند در این مجموعه به بیش از ۱۹ رشته آموزشی مورد علاقه خود بپردازند و از امکانات تخصصی بهره‌مند شوند. این دو مجموعه در کنار یکدیگر، نماد توازن میان ورزش حرفه‌ای و توجه به سلامت و توانمندسازی بانوان در ساختار مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی هستند.

■ ورزش در خدمت عدالت اجتماعی

در راستای تحقق عدالت ورزشی و توسعه زیرساخت‌های سلامت در مناطق محروم، مؤسسه تربیت بدنی بنیاد

کرامت رضوی با نگاهی مسئولانه و اجتماعی، اقدام به ساخت دو مجموعه ورزشی در مناطق کم‌برخوردار شهر مشهد کرده است؛ دو مجموعه شهید دارابی در شهرک شهید رجایی و مجموعه شهید اصلانی در بولوار توس نمونه‌هایی موفق از پیوند ورزش با خدمت‌رسانی فرهنگی واجتماعی هستند.

مجموعه ورزشی شهید دارابی با مساحت حدود ۶ هکتار در منطقه کم‌برخوردار شهرک شهید رجایی ساخته شده و با هدف توسعه زیرساخت‌های ورزشی در حاشیه شهر مشهد، امکاناتی چون زمین مینی‌فوتبال یا چمن مصنوعی، زمین روباز چندمنظوره، سالن ورزش‌های زمی و یک مجتمع آبی مدرن را در خود جای داده است. این مجتمع آبی با بهره‌گیری از به‌روزترین تجهیزات تأسیساتی و ساختمانی توانسته نقش مؤثری در پر کردن اوقات فراغت نونهالان و نوجوانان منطقه ایفا کند. در همین راستا، مجموعه ورزشی شهید اصلانی نیز با مساحت حدود ۲ هکتار در منطقه محروم بولوار توس تأسیس شده و شامل زمین‌های

مینی‌فوتبال، فوتسال یا چمن مصنوعی، والیبال و بسکتبال است. با اختصاص شیفت‌های رایگان برای کانون‌های خادمیاری، این مجموعه توانسته نونهالان و نوجوانان زیادی را جذب و آنان را به فعالیت‌های ورزشی علاقه‌مند کند. این دو مجموعه با فراهم‌سازی روزهانه بیش از ۹۸۰ نفر ساعت خدمات ورزشی، جلوه‌ای روشن از توجه مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی به عدالت اجتماعی و توسعه سلامت در مناطق کم‌برخوردار هستند.

■ از اردوهای حرفه‌ای تا نشاط خانوادگی رضوی

در کنار توسعه زیرساخت‌های ورزشی و ارائه خدمات تخصصی، مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی با طراحی برنامه‌های مکمل، نقش مهمی در ارتقای سطح ورزش حرفه‌ای و سلامت اجتماعی ایفا کرده است. این اقدام‌ها هم در قالب کمپ‌های اردوپی برای تیم‌های ملی و بین‌المللی و هم در قالب برنامه‌های نشاط آفرین برای کارکنان و خانواده‌های رضوی، جلوه‌ای از نگاه چندلایه و انسانی این مؤسسه به ورزش را به نمایش می‌گذارد. این

مؤسسه با فراهم‌سازی فضای کمپ مجهز به امکانات رفاهی، خوابگاهی و تخصصی، زمینه‌ای مناسب برای برگزاری اردوهای تیم‌های ورزشی در سطح کشوری، ملی و بین‌المللی فراهم کرده‌است. این کمپ‌ها با هدف آمادسازی حرفه‌ای ورزشکاران، تمرینات تقویت روحیه، افزایش نشاط تیمی طراحی شده‌اند و تاکنون میزبان اردوهای متعدد از تیم‌های مختلف بوده‌اند. در کنار این فعالیت حرفه‌ای، توجه به سلامت روحی و جسمانی کارکنان و خانواده‌های رضوی نیز در اولویت برنامه‌های مؤسسه قرار دارد. برگزاری لیگ‌های والیبال و فوتسال کارکنان، اجرای برنامه‌های کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی و جشنواره‌های خانوادگی ورزشی در مناسبت‌های مختلف نمونه‌هایی از این رویکرد هستند. این برنامه‌ها با هدف تقویت روحیه، افزایش نشاط اجتماعی و ترویج سبک زندگی سالم طراحی شده‌اند و توانسته‌اند پیوندی مؤثر میان ورزش، خانواده و فرهنگ رضوی برقرار کنند.

■ خدمت‌رسانی فرهنگی واجتماعی، فراتر از ورزش

مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی، نگاهی عمیق‌تر و انسانی‌تر به نقش ورزش در جامعه دارد. این مؤسسه با تلفیق فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی توانسته مرزهای معمول ورزش را پشت سر بگذارد و به نهادهی چندوجهی در خدمت سلامت، فرهنگ و معنویت تبدیل شود. از جمله جلوه‌های این نگاه چندلایه، خدمات اسکان و پذیرایی مؤسسه در مناسبت‌های ملی و مذهبی است. در دهه آخر ماه صفر، روزانه ۴ هزار و ۵۰۰ نفر از زائران امام رضا(ع) در این مجموعه اسکان داده شده و ۱۰ هزار نفر نیز پذیرایی می‌شوند. همچنین در ایام نوروز، ظرفیت اسکان روزانه ۲ هزار و ۵۰۰ نفر فراهم شده‌است. این خدمات نمادی از میهمان‌نوازی رضوی و توجه به رفاه زائران در کنار فعالیت‌های ورزشی هستند. در بُعد فرهنگی نیز مؤسسه با راه‌اندازی کانون‌های خادمیاری ورزشی در ۳۰۰ مسجد شهر مشهد، بستری برای مشارکت نونهالان و نوجوانان فراهم کرده‌است. تاکنون ۱۲ هزار نفر در این کانون‌ها عضو و از خدمات رایگان ورزشی شامل استخر، زمین‌های ورزشی و کلاس‌های آموزشی بهره‌مند شده‌اند. این طرح با هدف جذب نسل جوان به ورزش و تقویت پیوند میان مسجد، خانواده و سلامت اجتماعی اجرا شده و به الگویی موفق در تلفیق ورزش با فرهنگ دینی و مردمی تبدیل شده‌است. در مجموع، مؤسسه تربیت بدنی بنیاد کرامت رضوی با رویکردی جامع و انسان‌محور توانسته ورزش را از یک فعالیت جسمانی صرف، به بستری برای تعالی روح، خدمت‌رسانی اجتماعی و ترویج فرهنگ رضوی بدل کند. این مؤسسه زیرساختی برای ورزش حرفه‌ای و همگانی فراهم کرده و با برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی به یکی از مؤثرترین نهادهای فعال در حوزه سلامت و نشاط اجتماعی در کشور تبدیل شده‌است.